

Tilburg, oktober 2017

W i j z i g i n g e n

e x a m e n r e g l e m e n t

c o h o r t 2 0 1 5 e n 2 0 1 6

Beste leerling uit 5havo, 5vwo en 6 vwo uit schooljaar 2017-2018,

In de vierde klas hebben julle allemaal het examenreglement en het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) gekregen. Hierop zijn enkele wijzigingen van toepassing ten opzichte van vorig schooljaar. Deze wijzigingen vind je geel gemarkeerd in het bijgevoegde document. De wijzigingen betreffen bestaande afspraken die nu ook opgenomen zijn in het examenreglement.

Speciale aandacht voor de volgende gewijzigde artikelen van het examenreglement:

Artikel 4	Afsluiting schoolexamen
Artikel 6	Herkansing schoolexamen
Artikel 7	Verhinderung, ziekte, te laat komen: algemeen
Artikel 9	Rekentoets 3F
Artikel 18	Examencommissie
Artikel 19	Regeling Second Opinion*
Artikel 21	Procedure bij de regionale beroepscommissie
Bijlage 7	Toegepaste hulpmiddelen havo en vwo 2018
Bijlage 9	Maatwerk

Het is belangrijk dat je deze wijzigingen goed doorneemt. Breng ook je ouders op de hoogte van deze wijzigingen.

mr. T.J. Oudejans, rector
A.M.P.C. van Nunen, secretaris eindexamen

Inhoudsopgave

Inleiding	blz. 3
Examenreglement 5havo, 5vwo en 6vwo	
Artikel 1: Wettelijke grondslag	blz. 4
Artikel 2: Organisatie	blz. 4
Het schoolexamen	
Artikel 3: Het schoolexamen	blz. 5
Artikel 4: Afsluiting schoolexamen	blz. 5
Artikel 5: Bepaling eindcijfer schoolexamen	blz. 6
Artikel 6: Herkansing schoolexamen	blz. 6
Artikel 7: Verhinderings, ziekte, te laat komen: algemeen	blz. 8
Het Centraal Examen	
Artikel 8: Het Centraal Examen	blz. 9
Artikel 9: Rekentoets 3F	blz. 10
Artikel 10: Bepaling cijfer Centraal Examen en definitief eindcijfer	blz. 10
Artikel 11: Herkansing Centraal Examen	blz. 10
Artikel 12: Onregelmatigheden	blz. 10
Artikel 13: Verhinderings bij het Centraal Examen	blz. 11
Artikel 14: Vaststelling van de uitslag	blz. 11
Artikel 15: Bepaling van de uitslag	blz. 12
Overig	
Artikel 16: Vrijstellingen en ontheffingen	blz. 13
Artikel 17: Overige bepalingen	blz. 14
Artikel 18: Examencommissie	blz. 15
Artikel 19: Regeling Second Opinion*	blz. 16
Artikel 20: De regionale beroepscommissie	blz. 17
Artikel 21: Procedure bij de regionale beroepscommissie	blz. 17

Bijlage 1	Begrippenlijst	blz. 19
Bijlage 2	Overzicht van de vakken	blz. 20
Bijlage 3	Kijk- en luistertoetsen moderne vreemde talen	blz. 21
Bijlage 4	Mondelinge schoolexamens talen	blz. 22
Bijlage 5	Vrijstelling van afgesloten vakken	blz. 23
Bijlage 6	Ontheffing tweede moderne vreemde taal op het atheneum	blz. 25
Bijlage 7	Toegestane hulpmiddelen havo en vwo 2018 examen + schoolexamen	blz. 27
Bijlage 8	Procedure 3ER rekentoets	blz. 30
Bijlage 9	Maatwerk	blz. 31

Inleiding

Beste leerling van Shavo, 5 vwo en 6 vwo

Voor je ligt het examenreglement en het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA), voor de schooljaren 2017-2018 voor havo en voor de schooljaren 2017-2018, 2018-2019 voor vwo.

Het eindexamen van havo en vwo begint al in het vierde leerjaar. Het eindexamen bestaat uit een schoolexamen en een centraal examen.

In dit document vind je het examenreglement dat het Theresialyceum hanteert bij het afnemen van het eindexamen. Voor een deel is het examenreglement gebaseerd op het Eindexamenbesluit van de Rijksoverheid, voor een deel is het aangepast aan de specifieke situatie op onze school. Het officiële Eindexamenbesluit VO ligt ter inzage op de administratie op school. Het is eveneens te raadplegen via www.eindexamen.nl.

Dit examenreglement is een erg belangrijk stuk. Het geeft aan welke rechten en plichten de school kent en welke jij als examenkandidaat hebt. Met sommige beschreven situaties kun je onverwacht te maken krijgen. Het zou vervelend zijn als blijkt dat je de betreffende regelingen niet kent. Lees deze tekst dus goed door.

Bij dit document hoort ook het Programma van Toetsing en Afsluiting van alle vakken. In het Programma van Toetsing en Afsluiting vind je een overzicht van de eisen die bij de verschillende vakken aan je gesteld worden. Die eisen kun je het best met je docent/examinator bespreken. In dat programma kun je ook lezen welke delen van het schoolexamen wanneer plaatsvinden. Bovendien wordt bij elk vak afzonderlijk aangegeven hoe de weging van de toetsen/opdrachten is ten aanzien van het schoolexamen.

Het volledige PTA is via de website van de school te downloaden.

Belangrijk is dat het schoolexamen voor een enkel vak al in het vierde leerjaar start, en zelfs al afgesloten wordt aan het einde van het vierde leerjaar op havo en in het vijfde leerjaar op vwo. De cijfers die je behaalt voor toetsen van het schoolexamen blijven staan, je neemt deze mee naar het eindexamenjaar en ze gaan straks mede je eindcijfer van het schoolexamen bepalen.

Voor de meeste vakken zijn er naast de toetsen voor het schoolexamen ook gewone toetsen zoals je in de onderbouw gewend was. Deze toetsen zijn samen met de schoolexametoetsen bepalend voor de overgang naar het volgend leerjaar, maar staan niet in het PTA vermeld; ze staan wel vermeld in de studiewijzers of zullen op afspraak met de docent gegeven worden. Je zult ook constateren dat er vakken zijn die met het schoolexamen pas in een later leerjaar starten. In dat geval staat er voor het 4e leerjaar niets in het PTA.

Beide documenten zijn ter instemming voorgelegd aan de MR.

Dit document bevat uiterst belangrijke informatie. Lees het zorgvuldig en bespreek het thuis.

Mede namens je docenten wensen we je veel succes toe!

mr. T.J. Oudejans, rector
A.M.P.C. van Nunen, secretaris eindexamen

Examenreglement 5havo, 5vwo en 6vwo

Artikel 1

Wettelijke grondslag

Ter uitvoering van het bepaalde in artikel 31 van het Eindexamenbesluit VO stelt het bevoegd gezag van het Theresialyceum te Tilburg navolgend examenreglement vast.

1. Het bevoegd gezag stelt de leerlingen van de afdelingen gymnasium, atheneum en havo in de gelegenheid ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen.
2. De rector en de examinatoren nemen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag het eindexamen af.
3. De rector wijst een van de personeelsleden van de school aan tot secretaris van het eindexamen.

Artikel 2

Organisatie

1. Het eindexamen wordt afgenomen volgens de examenprogramma's vastgesteld door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.
2. Het eindexamen bestaat voor ieder vak uit een schoolexamen en, voor zover dat in het Eindexamenbesluit VO is bepaald, uit een centraal examen.
3. Het schoolexamen wordt afgenomen volgens een **programma van toetsing en afsluiting (PTA)** dat jaarlijks vóór 1 oktober door het bevoegd gezag wordt vastgesteld. Dit programma is vanaf 1 oktober voor iedereen ter inzage via de website. Het centraal examen wordt afgenomen op de wijze zoals door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen is of wordt bepaald.
4. In zeer bijzondere gevallen kan een leerling gespreid examen doen. Leerlingen dienen hiervoor een verzoek in bij de examencommissie. Zie artikel 18.3.a.
5. Het schoolexamen bestaat uit schriftelijke en/of mondelinge toetsen, praktische opdrachten en handelingsdelen. Bovendien maakt elke kandidaat een profielwerkstuk. Deelname aan alle geplande toetsen, praktische opdrachten en handelingsdelen is verplicht voor alle kandidaten.
6. Als het schoolexamen een mondelinge toets is of een practicum betreft, dan kan op verzoek van de leerling en/of de examinerator daarbij naast de examinerator een andere leraar/vakgenoot of een andere deskundige aanwezig zijn. Dient een schriftelijk verzoek in, uiterlijk tien werkdagen voorafgaand aan het schoolexamen, bij de voorzitter van de examencommissie.
7. Het werk van het centraal examen van de kandidaten en de lijsten bedoeld in artikel 56 van het Eindexamenbesluit VO worden gedurende zes maanden na vaststelling van de uitslag op school bewaard door de rector en ligt ter inzage voor belanghebbenden. Na afloop van deze periode wordt het werk vernietigd.
8. Schoolexamens worden op school bewaard door de vakdocent gedurende zes maanden na vaststelling van de uitslag. De leerling heeft recht van inzage in zijn schoolexamens, mits in aanwezigheid van de vakdocent, zijn mentor dan wel een lid van de schoolleiding.

N.B. Noodzakelijke wijzigingen in het examenreglement en PTA worden jaarlijks vóór 1 oktober per e-mail en via de website aan de kandidaten en ouders/verzorgers medegedeeld.

Het schoolexamen

Artikel 3

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) bepaalt welke onderwerpen ten minste aan bod moeten komen tijdens het schoolexamen. Aan de hand daarvan stellen scholen zelf het schoolexamen op. De examendata voor het schoolexamen zijn niet landelijk vastgesteld. Scholen bepalen zelf wanneer ze bepaalde vakken toetsen. De periode waarin een schoolexamen wordt afgenomen is vastgelegd in het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA).

Bovendien is bepaald dat:

1. Het werk wordt gemaakt op papier, verstrekt door school, tenzij er door de docent anders wordt aangegeven. Leerlingen die om aantoonbare redenen het werk niet op papier, maar wel met de computer kunnen maken, dienen hiervoor vooraf en tijdig een schriftelijk verzoek in bij de examencommissie. Zie artikel 18.3.j.
2. Het is de kandidaat geoorloofd boeken, tabellen en andere hulpmiddelen, toegestaan door het College voor Toetsen en Examens, te gebruiken met de vaststelling van de opgaven, mee te nemen in het examenlokaal. Deze boeken, tabellen en andere hulpmiddelen kunnen door de rector of een door hem aangewezen toezichthouder worden onderzocht (zie bijlage 7). Op het schoolexamen wordt vermeld welke boeken, tabellen en andere hulpmiddelen bij dat schoolexamen zijn toegestaan.
3. Het werk mag **niet** met potlood worden geschreven (met uitzondering van het tekenen van grafieken en diagrammen bij de exacte vakken, economie en management & organisatie).
4. Het werk mag niet met correctielak en potlood worden gecorrigeerd door de kandidaat.
5. Het is verboden communicatiemiddelen bij zich te hebben die contact kunnen maken met de buitenwereld (denk hierbij aan mobiele telefoons, tablets en smartwatches).
6. Het is verboden om een opname van het gemaakte schoolexamenwerk te maken m.b.v. een mobiele telefoon of andere camera.
7. De kandidaat mag tijdens het maken van het schoolexamen en examen geen gebruik maken van een koptelefoon/oortjes met muziek.
8. De kandidaat is verplicht om de tijdsduur van het schoolexamen in het lokaal aanwezig te blijven. Uitzonderingen hierop kunnen alleen door de rector worden toegestaan.
9. De kandidaat levert zijn werk in bij één van de toezichthouders; aan het einde van de zitting controleert één van de toezichthouders of alle kandidaten hun werk hebben ingeleverd. De kandidaat is zelf verantwoordelijk voor de volledigheid van het door hem ingeleverde werk.
10. Tijdens een toets van het schoolexamen worden aan de kandidaten geen mededelingen van welke aard ook, aangaande de opgaven, gedaan. Bij een fout in de toets wordt achteraf gekeken hoe dit in de normering wordt aangepast. Aanpassing wordt aan de kandidaat gemeld.
11. De rector draagt er zorg voor dat het nodige toezicht bij het schoolexamen wordt uitgeoefend.
12. Zij die toezicht hebben gehouden, ondertekenen een proces-verbaal. Zij leveren dit in bij de administratie onder verantwoordelijkheid van de rector, samen met het gemaakte schoolexamenwerk.

Artikel 4

Afsluiting schoolexamen

1. Het schoolexamen wordt in de afdeling havo in het vierde en vijfde leerjaar, in de afdeling vwo in het vierde, vijfde en zesde leerjaar van de opleiding afgelegd.
2. De exacte inleverdatum van het profielwerkstuk staat vermeld in de handleiding profielwerkstuk die jaarlijks eind 4havo en eind 5vwo wordt uitgereikt. De kandidaat kan schriftelijk uitstel aanvragen bij de examencommissie via de afdelingsleider. Het profielwerkstuk is onderdeel van het examen. Wanneer de kandidaat een cijfer lager dan 3,5 haalt kan hij niet meer slagen. De kandidaat heeft de mogelijkheid om één herkansing uit het

examenjaar in te zetten om het cijfer van het profielwerkstuk na de definitieve beoordeling te verbeteren. Het procesdeel is uitgesloten van de herkansing.

3. De rector stelt een kandidaat in de gelegenheid het volledige schoolexamen af te sluiten uiterlijk drie werkdagen vóór aanvang van het centraal schriftelijk examen. Voor aanvang van het schriftelijk examen maakt de rector aan de kandidaat bekend, voorzover van toepassing:
  - welke eindcijfers hij heeft behaald voor het schoolexamen;
  - de eindbeoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld, en;
  - de eindbeoordeling van het profielwerkstuk.

Artikel 5

Bepaling eindcijfer schoolexamen

1. Indien ter afsluiting voor vakken waarvoor geen centraal examen wordt afgelegd, een cijfer wordt gegeven, is dat een cijfer uit de reeks van 1 tot en met 10. Wordt een cijfer berekend door een aantal cijfers te middelen, dan wordt eerst rekenkundig afgerond op een getal met één decimaal en vervolgens op een geheel getal.
2. Het vak culturele en kunstzinnige vorming en het vak lichamelijke opvoeding worden beoordeeld met "onvoldoende", "voldoende" of "goed". Indien deze vakken niet met een "voldoende" of "goed" worden beoordeeld, mag de leerling niet op examen.
3. Bij het verstrekken van de beoordeling van een praktische opdracht of het PWS wordt vermeld wanneer de opdracht uiterlijk moet zijn ingeleverd. Indien de leerling hieraan niet voldoet zal er volgens het beoordelingsmodel puntenaftrek plaatsvinden.
4. De cijfers voor de kleinere vakken die met een schoolexamen worden afgesloten, worden gecombineerd tot één zogenaamd combinatiecijfer. Dit zijn de vakken maatschappijleer, levensbeschouwing en het profielwerkstuk. Het combinatiecijfer komt tot stand door het rekenkundig gemiddelde van de afgeronde eindcijfers van de samenstellende vakken te berekenen. Wanneer één van de onderdelen uit het combinatiecijfer lager is dan een 4 is de kandidaat gezakt.
5. Indien in een vak tevens centraal examen wordt afgelegd, wordt voor de beoordeling een cijfer gebruikt uit de reeks van 1 tot en met 10, met de daartussenliggende cijfers met één decimaal. Elk behaald cijfer van het schoolexamen wordt door de examinator in het eindexamendossier (ED cijferkolommen) in Magister gezet.
6. Van ieder cijfer toegekend voor enig onderdeel van het schoolexamen stelt de examinator de kandidaat binnen vijf schooldagen in kennis zoals vermeld in het leerlingenstatuut. De examinator kan toelichten volgens welke normen de beoordeling tot stand is gekomen. De kandidaat heeft recht op inzage (zie artikel 2.8) van schriftelijk werk dat is beoordeeld.
7. De wijze waarop de cijfers per onderdeel van het schoolexamen meetellen bij de bepaling van het cijfer schoolexamen wordt per vak bepaald in het PTA.

Artikel 6

Herkansing schoolexamen

1. Herkansing algemeen

- 1.1 Voor de duur van de opleiding heeft elke kandidaat vwo recht op maximaal vijf en elke kandidaat havo op maximaal vier herkansingen, waarbij voor beide afdelingen geldt dat per leerjaar met uitzondering van het laatste leerjaar slechts één schoolexamen herkanst kan worden. Voor een uitzondering hierop zie artikel 6.1.14.
- 1.2 In het laatste leerjaar heeft een kandidaat recht op maximaal drie herkansingen, waarvan maximaal twee schoolexamens uit één periode en maximaal twee schoolexamens van één vak.
- 1.3 Van het mondeling schoolexamen Engels dat bestaat uit de onderdelen literatuur en gespreksvaardigheid en Duits dat bestaat uit de onderdelen literatuur en gespreksvaardigheid in het examenjaar, mag slechts één onderdeel herkanst worden.
- 1.4 Een niet ingezette herkansing kan niet opgespaard worden tot een ander moment.

- 1.5 Praktische toetsen/opdrachten en handelingsdelen zijn **niet herkansbaar**. Dit wordt aangeduid met PO of HD in het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA).
- 1.6 Een aantal schoolexamens (aangeduid met SE) is niet herkansbaar. In het PTA staat om welke schoolexamens het gaat.
- 1.7 De kandidaat die het vak ckv in het vooreindexamenjaar met een onvoldoende afsluit, krijgt voordat tot bevordering overgegaan wordt naar het eindexamenjaar een opdracht en een extra taak die voldoende gemaakt moeten worden.
- 1.8 De herkansing van de leerjaren 4havo/4vwo/5vwo vindt plaats in het daaropvolgende leerjaar in de derde week na de zomervakantie.
- 1.9 De herkansingen in de eindexamenklassen 5havo/6vwo worden na de laatste schoolexamenperiode afgenomen.
- 1.10 In geval van herkansing geldt het hoogst behaalde resultaat als definitief cijfer voor het betreffende onderdeel.
- 1.11 De wijze van toetsing kan afwijken van de wijze van de oorspronkelijke toets. De leerling wordt in dat geval minstens drie dagen voor de herkansingstoets daarvan op de hoogte gebracht.
- 1.12 Een kandidaat die enig leerjaar overdoet, hetzij door zakken, hetzij door doubleren, mag indien gewenst één herkansing maken van een schoolexamen uit het leerjaar voorafgaand aan het leerjaar dat hij overdoet. De stof wordt voor deze leerling echter niet aangepast. Het resultaat van een eerdere gemaakte herkansing blijft geldig.

2. Bijzondere herkansingen

- 2.1 Wanneer een kandidaat wegens bijzondere omstandigheden een schoolexamen niet optimaal kan maken c.q. voorbereiden, kan deze leerling een verzoek tot bijzondere herkansing indienen.
- 2.2 Een bijzondere herkansing is niet herkansbaar. Als een leerling door ziekte of door bijzondere omstandigheden een bijzondere herkansing niet of niet optimaal heeft kunnen maken, is er geen mogelijkheid meer om deze bijzondere herkansing in te halen of te herkansen.
- 2.3 De examencommissie kan in een bijzonder geval besluiten om voor praktische toetsen en handelingsdelen een bijzondere herkansing toe te staan.
- 2.4 Een bijzondere herkansing moet gemaakt zijn voordat de schoolexamencijfers bij DUO gemeld moeten worden. Hierbij moet correctietijd van vijf werkdagen in acht genomen worden.

Het bevoegd gezag kan besluiten in bijzondere omstandigheden af te wijken van bovengenoemde herkansingsregeling.

3. Procedure aanvragen herkansingen

- 3.1 Herkansingsaanvragen worden digitaal aangevraagd. Aanvragen dienen uiterlijk binnen te zijn op de data zoals vermeld in de jaarplanning. Aanvragen die later ingediend worden, worden niet gehonoreerd.

4. Procedure aanvragen bijzondere herkansingen

- 4.1 Herkansingsaanvragen in verband met bijzondere omstandigheden (Artikel 6.2.1) worden schriftelijk, met goed onderbouwde argumentatie, bij de afdelingsleider ingediend binnen twee werkdagen na afname van de betreffende toets. De examencommissie beslist hierover bij gewone meerderheid van stemmen.

5. Herkansing en bevordering

- 5.1 Of een leerling bevorderd wordt, wordt bepaald in de rapportvergadering aan het eind van het schooljaar. De cijfers die dan voorliggen bepalen de bevordering. Een via de latere herkansing verbeterd schoolexamencijfer kan daaraan niets meer veranderen. Het

verbeterde cijfer telt wel mee bij de samenstelling van het uiteindelijke schoolexamencijfer.

Artikel 7

Verhinderings, ziekte, te laat komen: algemeen

1. Als een kandidaat door ziekte of een andere ernstige reden (een van zijn wil onafhankelijke omstandigheid) niet in staat is een toets van het schoolexamen bij te wonen, moet onder de 18 een ouder/verzorger dit melden vóór aanvang van de toets op school. Boven de 18 mag de leerling ook zelf ziekmelden. Dit moet telefonisch of schriftelijk in de toetsweken bij de afdelingsleider. Bij schoolexamens die buiten de toetsweken vallen moet dit telefonisch of schriftelijk voor aanvang van het schoolexamen bij de afdelingsleider. Bij ziekte van een leerling in het eindexamenjaar, moet een ziekmelding door de ouder/verzorger telefonisch aan een lid van de schoolleiding worden doorgegeven.
2. Als een kandidaat door ziekte of een andere ernstige reden (een van zijn wil onafhankelijke omstandigheid) op meerdere dagen niet in staat is toetsen van het schoolexamen bij te wonen, moet dit iedere dag van afwezigheid telefonisch op de dag van de toets gemeld worden op school door een van de ouders/verzorgers. Bij ziekte van een leerling in het eindexamenjaar, moet een ziekmelding door de ouder/verzorger telefonisch aan een lid van de schoolleiding worden doorgegeven.
3. Als een kandidaat een schoolexamenonderdeel door ziekte of een andere ernstige reden (een van zijn wil onafhankelijke omstandigheid) mist, wordt dat onderdeel ingehaald na de oorspronkelijke toetsdatum op het centrale inhaalmoment zoals vermeld in de jaarplanning.
4. Als een kandidaat tijdens een schoolexamenperiode meerdere herkansbare schoolexamenonderdelen mist, wordt door de afdelingsleider een rooster opgesteld voor het inhalen van deze schoolexamenonderdelen.
5. Een kandidaat die tijdens een schoolexamen onwel wordt, kan onder begeleiding het examenlokaal verlaten. In overleg met de kandidaat beoordeelt de toezichthouder of de kandidaat na enige tijd het werk kan hervatten. Indien de kandidaat het werk na enige tijd hervat, kan na overleg met de rector of secretaris van het examen, de gemiste tijd aan het einde van de zitting worden ingehaald.
Indien de kandidaat het werk niet kan hervatten behoudt het tot dan gemaakte werk zijn geldigheid.
Uitsluitend in bijzondere gevallen kan de rector het gemaakte werk ongeldig verklaren. Een kandidaat die vóór de zitting onwel is, dient altijd vooraf contact met de afdelingsleider of diens vervanger op te nemen over wel of geen deelname aan de zitting.
6. Bij onrechtmatige afwezigheid tijdens een schoolexamen wordt het cijfer 1.0 toegekend.
7. Als een kandidaat op de afgesproken datum en tijd niet deelneemt aan de herkansing, vervalt daarmee zijn recht op herkansing.
8. Als een kandidaat te laat bij een schriftelijke toets verschijnt, kan hij uiterlijk tot een half uur na het begintijdstip van de toets tot het examenlokaal worden toegelaten. Hij levert zijn werk in op het tijdstip dat voor de andere kandidaten geldt.
9. Als een leerling te laat komt bij een kijk- en luistertoets moderne vreemde taal, kan hij niet meer deelnemen aan het eerste deel van de kijk- en luistertoets. Hij mag eventueel deelnemen aan het tweede deel, het videodeel. In dat geval ontvangt hij voor deel 1 nul scoringspunten (zie ook bijlage 3).
10. Als een kandidaat meer dan 5 minuten te laat verschijnt op een mondeling examen zonder ernstige reden, wordt dit beschouwd als onrechtmatige afwezigheid en treedt artikel 7.6 in werking.

Het Centraal Examen

Artikel 8

Het Centraal Examen

Het Centraal Examen wordt afgenomen conform de artikelen 36 t/m 45 van het eindexamenbesluit VO.

Bovendien is bepaald dat:

1. Een kandidaat alleen wordt toegelaten tot het centraal examen van een vak als het schoolexamen van het betreffende vak is afgerond.
2. Het werk wordt gemaakt op papier, gewaarmerkt en verstrekt door school, tenzij door de commissie, belast met de vaststelling van de opgaven, ander papier is verstrekt. Klادpapier wordt gewaarmerkt en verstrekt door of vanwege de rector. Leerlingen die om aantoonbare redenen het werk niet op papier, maar wel met de computer kunnen maken, dienen hiervoor een verzoek in bij de examencommissie. Een uitzondering hierop vormen de leerlingen waarbij dyslexie is vastgesteld. Zij hebben recht op tijdsverlenging en zij maken het examen Nederlands op de computer.
3. Het is de kandidaat geoorloofd boeken, tabellen en andere hulpmiddelen toegestaan door de commissie, belast met de vaststelling van de opgaven, mee te nemen in het examenlokaal (zie bijlage 7). Deze boeken, tabellen en andere hulpmiddelen kunnen door de rector of een door hem aangewezen toezichthouder worden onderzocht. Een overzicht van de boeken, tabellen en andere hulpmiddelen die door de kandidaat mogen worden gebruikt tijdens het Centraal Examen, wordt tijdens de exameninstructie in mei, voorafgaand aan het examen, schriftelijk verstrekt.
4. Het werk mag niet met potlood worden geschreven (met uitzondering van het tekenen van grafieken en diagrammen bij de exacte vakken, economie en management & organisatie).
5. Het werk mag niet met correctielak, -pen of -lint en potlood worden gecorrigeerd door de kandidaat.
6. Het is verboden om communicatiemiddelen bij zich te hebben die contact kunnen maken met de buitenwereld: denk aan mobiele telefoons, tablets en smartwatches.
7. Het is verboden een opname van het gemaakte examenwerk te maken m.b.v. een mobiele telefoon of andere camera.
8. De kandidaat mag tijdens het centraal examen geen gebruik maken van een koptelefoon/oortjes met muziek.
9. Gedurende het examen is het de kandidaat niet geoorloofd zonder toestemming van degenen die toezicht houden, het examenlokaal te verlaten.
10. De examenopgaven mogen bij het verlaten van de examenruimte niet worden meegenomen. Aan het einde van de zitting worden de examenopgaven uit de examenruimte meegenomen door de hoofdsurveillant. Na controle kunnen de examenopgaven in de hal van de school bij de administratie worden opgehaald.
11. De kandidaat levert zijn werk in bij één van de toezichthouders; aan het einde van de zitting controleert één van de toezichthouders of alle kandidaten hun werk hebben ingeleverd. De kandidaat is zelf verantwoordelijk voor de volledigheid van het door hem ingeleverde werk.
12. Tijdens een toets van het centraal examen worden aan de kandidaten geen mededelingen, van welke aard ook, aangaande de opgaven gedaan.
13. De rector draagt er zorg voor dat het nodige toezicht bij het centraal examen wordt uitgeoefend.
14. Zij die toezicht hebben gehouden, ondertekenen een proces-verbaal. Zij leveren dit in bij de rector samen met het gemaakte examenwerk.
15. Een kandidaat die te laat komt mag tot uiterlijk een half uur na aanvang van de toets tot die toets worden toegelaten. Deze kandidaat stopt op het reguliere tijdstip.

Artikel 9 Rekentoets 3F

1. In het voorexamenjaar maakt elke kandidaat de rekentoets 3F.
2. De kandidaat heeft in het voorlaatste leerjaar één mogelijkheid om de toets af leggen. In het examenjaar heeft de kandidaat 3 herkansingen. De kandidaat die vanuit 4vmbot instroomt in 4havo en de rekentoets op 3F-niveau met een voldoende heeft afgesloten heeft vrijstelling. Een kandidaat die vanuit 5havo instroomt op 5vwo en de rekentoets op 3F-niveau met een voldoende heeft afgesloten heeft vrijstelling.
3. De kandidaat die gezakt is voor 5havo of voor 6vwo kan het resultaat niet laten staan. Hij/zij moet de rekentoets 3F opnieuw afleggen in het examenjaar tijdens één van de herkansingen. Bij doubleren in havo 4 en vwo 5 vervalt het resultaat van de rekentoets. De kandidaat moet de rekentoets opnieuw afleggen.
4. De rekentoets 3F is op vwo een onderdeel van de slaag-zakregeling.
5. Het resultaat van de rekentoets 3F wordt zowel op havo als op vwo vermeld op de cijferlijst.
6. **Leerlingen die aantoonbaar problemen hebben met rekenen kunnen een schriftelijke en gemotiveerde aanvraag indienen, via de afdelingsleider, bij de examencommissie om de rekentoets 3ER te mogen maken. (zie bijlage 8).**

Artikel 10

Bepaling cijfer Centraal Examen en definitief eindcijfer

1. Het cijfer voor het centraal examen wordt uitgedrukt in een cijfer uit de reeks 1 tot en met 10 met de daartussen liggende cijfers met 1 decimaal.
2. De examinerator bepaalt het eindcijfer voor een vak waarin zowel schoolexamen als centraal examen wordt afgelegd door het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen te nemen. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt het, indien de cijfers achter de komma 49 of minder zijn, naar beneden afgerond en indien deze 50 of meer zijn, naar boven afgerond.

Artikel 11

Herkansing Centraal Examen

Bij het Centraal Examen heeft elke kandidaat het recht in het tweede tijdvak deel te nemen aan de herkansing van het centraal examen in één vak dat bij de bepaling van de uitslag is betrokken. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen geldt als definitief cijfer voor het centraal examen. De kandidaat doet een schriftelijk verzoek tot herkansing aan de rector, bij de afdelingsleider, vóór een door de rector te bepalen dag en tijdstip.

Artikel 12

Onregelmatigheden

1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het schoolexamen of het Centraal Examen aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, kan de examencommissie, zoals bedoel in artikel 18 van dit reglement, maatregelen nemen.
2. Onder onregelmatigheden wordt onder meer verstaan:
  - indien een kandidaat een praktische opdracht niet inlevert op de uiterste inleverdatum;
  - indien een kandidaat ten behoeve van een mondeling schoolexamen geen leesdossier inlevert;
  - indien een kandidaat ten behoeve van een mondeling schoolexamen een definitieve lijst inlevert, die niet aan de gestelde eisen voldoet;
  - indien een kandidaat een handelingsdeel op de vastgestelde einddatum "niet naar behoren" heeft afgerond.

Het plegen van fraude valt onder een onregelmatigheid. Enkele voorbeelden van fraude zijn:

- (delen van) het examenwerk niet inleveren en beweren het wel ingeleverd te hebben;
- examenwerk van een ander inleveren;
- gebruik maken van ongeoorloofde hulpmiddelen;
- tijdens een (school)examen afkijken of overleggen met anderen;

- tijdens een (school)examen gelegenheid geven tot afkijken;
  - aanwijzingen krijgen/geven bij toiletbezoek;
  - materialen van het vak in het zicht van de kandidaat hebben liggen., waar de kandidaat tijdens het (school)examen gebruik van zou kunnen maken (ongeacht of de kandidaat gebruik heeft gemaakt van de materialen);
  - telefoon of andere apparaten die niet zijn toegestaan in de nabije omgeving hebben.
3. De maatregelen bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, kunnen zijn:
- a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen of het Centraal Examen;
  - b. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan één of meer toetsen van het schoolexamen of het Centraal Examen;
  - c. het ongeldig verklaren van één of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het Centraal Examen;
  - d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in de door de examencommissie aan te wijzen onderdelen. Indien het hernieuwd examen, bedoeld in de vorige volzin, betrekking heeft op een of meer onderdelen van het Centraal Examen legt de kandidaat dat examen af in het volgend tijdvak van het Centraal Examen, dan wel ten overstaan van de staatsexamencommissie.
4. Alvorens een beslissing ingevolge het tweede lid wordt genomen, hoort de examencommissie de kandidaat en de betrokken examinerator. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan. De examencommissie deelt haar beslissing mee aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. De schriftelijke mededeling, wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat, indien deze minderjarig is, alsmede aan de inspectie.
5. Tegen een genomen maatregel in een examenkwestie kan binnen vijf werkdagen nadat de maatregel is medegedeeld bezwaar worden gemaakt bij de rector.
6. Indien een bezwaar in een examenzaak door de rector niet-ontvankelijk of ongegrond wordt verklaard, kan beroep worden ingesteld bij de regionale beroepscommissie als bedoeld in artikel 18.5 van dit reglement. De rector maakt geen deel uit van de commissie die het beroep behandelt. De regionale beroepscommissie maakt haar besluit binnen vijf werkdagen na ontvangst van het beroepschrift bekend. Indien een zwaarwegend belang dit vereist, kan de termijn met maximaal eenzelfde periode worden verlengd.

Artikel 13

Verhinderings bij het Centraal Examen

1. Indien een kandidaat om een geldige reden, ter beoordeling van de directeur, is verhinderd bij één of meer toetsen in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het centraal examen voor ten hoogste twee toetsen per dag alsnog te voltooien.
2. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak van het Centraal Examen eveneens verhinderd is of wanneer hij het Centraal Examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van de staatsexamencommissie zijn eindexamen te voltooien.

Artikel 14

Vaststelling van de uitslag

1. De rector en de secretaris van het eindexamen stellen uit alle eindcijfers van de vakken waarin de kandidaat examen heeft afgelegd een lijst op, zodanig dat de op deze lijst vermelde vakken een eindexamen vormen als bedoeld in de artikelen 11 en 12 van het

Eindexamenbesluit voor resp. atheneum en gymnasium en artikel 13 van het Eindexamenbesluit voor havo. Het Eindexamenbesluit VO ligt op de administratie op school ter inzage of is te raadplegen via www.eindexamen.nl.

2. De rector en de secretaris van het eindexamen stellen de uitslag vast met inachtneming van het bepaalde in artikel 49 van het Eindexamenbesluit.
3. Indien één of meer extra vakken het slagen van een kandidaat in de weg zouden staan betrekken de rector en de secretaris van het eindexamen een of meer eindcijfers niet bij de bepaling van de definitieve uitslag. De resterende vakken moeten blijven voldoen aan de onder artikel 12.1 gestelde eis. Het is hierbij niet toegestaan de uitslag gymnasium in atheneum te veranderen.

Artikel 15

Bepaling van de uitslag

1. Havo

De kandidaat die eindexamen havo heeft afgelegd, is geslaagd indien:

Het rekenkundig gemiddelde van zijn bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is.

Hij voor:

- één van de vakken Nederlandse taal en literatuur, Engelse taal en literatuur en voor zover van toepassing wiskunde A, B als eindcijfer 5 of meer heeft behaald en hij voor de andere vakken als eindcijfer 6 of meer heeft behaald (kernvakkenregeling).

Hij onverminderd:

1. Voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 of meer en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald.
2. Voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van alle eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt; of
3. Voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van alle eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt; of
4. Voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 4 en voor één van deze vakken als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van alle eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt;

Hij voor geen van de onderdelen met uitzondering van de rekentoets lager dan het eindcijfer 4 heeft behaald.

5. De kandidaat heeft voldaan aan de eis deel te nemen aan de rekentoets.

Het combinatiecijfer, zie hiervoor artikel 5.4 van dit reglement, telt als één cijfer mee in de slaagzakregeling. Als de de vakken ckv en lo van het gemeenschappelijk deel van elk profiel niet als "voldoende" of "goed" zijn beoordeeld, kan de kandidaat niet tot het centraal examen worden toegelaten.

2. Vwo

De kandidaat die eindexamen vwo heeft afgelegd, is geslaagd indien:

Het rekenkundig gemiddelde van zijn bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is.

Hij voor:

- één van de vakken Nederlandse taal en literatuur, Engelse taal en literatuur en voor zover van toepassing wiskunde A, B of C als eindcijfer 5 of meer heeft behaald en hij voor de rekentoets en het andere vak dan wel vakken als eindcijfer 6 of meer heeft behaald (kernvakkenregeling);
- de rekentoets als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de vakken Nederlandse taal en literatuur, Engelse taal en literatuur en voor zover van toepassing wiskunde A, wiskunde B of wiskunde C als eindcijfer 6 of meer heeft behaald.

Hij onverminderd:

1. Voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 of meer en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald.
2. Voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van alle eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt; of
3. Voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van alle eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt; of
4. Voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 4 en voor één van deze vakken als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van alle eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt;

Hij voor geen van de onderdelen lager dan het eindcijfer 4 heeft behaald.

Het combinatiecijfer, zie hiervoor artikel 5.4 van dit reglement, telt als één cijfer mee in de slaagzakregeling. Als de vakken ckv en lo van het gemeenschappelijk deel van elk profiel niet als "voldoende" of "goed" zijn beoordeeld, kan de kandidaat niet tot het centraal examen worden toegelaten.

Overig

Artikel 16

Vrijstellingen en ontheffingen

1. Vrijstellingen bij doubleren

- 1.1 Bij doubleren in 4havo, 4vwo of 5vwo worden de vakken waarin examen wordt gedaan, overgedaan. Behaalde resultaten vervallen.
- 1.2 Bij doubleren in 4havo en 5vwo kan een leerling gebruikmaken van vrijstelling voor de vakken ckv en levensbeschouwing (zie bijlage 5).
- 1.3 Een doubleur op 4vwo die zijn schoolloopbaan voortzet op 4havo kan gebruikmaken van vrijstelling voor het vak levensbeschouwing (zie bijlage 5).
- 1.4 Bij doubleren in 5havo of 6vwo kan vrijstelling worden verleend voor het profielwerkstuk. Bovendien kan vrijstelling worden verleend voor een vak als het vak met een schoolexamen voldoende en volledig is afgerond (en dat dus geen Centraal Examen kent) én het resterende onderwijsprogramma minimaal 700 uur omvat. Individuele afspraken met de

examenkandidaat over deze vrijstelling moeten voor 1 oktober in het eindexamenjaar schriftelijk worden vastgelegd op een formulier te verkrijgen bij de afdelingsleider.

1.5 LO blijft verplicht in geval van doubleren

2. Vrijstelling bij opstromen van 5havo naar 5vwo

- 2.1 De kandidaat krijgt vrijstelling van de vakken maatschappijleer en ckv.
- 2.2 Het profielwerkstuk wordt door de examinerator opnieuw gewaardeerd met een cijfer op vwo-niveau. Desgewenst kan de opstromende kandidaat het profielwerkstuk tot de inleverdatum zoals vermeld in de handleiding profielwerkstuk tot een hoger niveau brengen.
- 2.3 Het combinatiecijfer bestaat voor de opstromende kandidaat uit de samenstelling van de cijfers levensbeschouwing en het profielwerkstuk.
- 2.4 Het is de opstromende kandidaat toegestaan om af te zien van zijn recht op vrijstelling voor het vak maatschappijleer in 6vwo. Als hij dit recht opgeeft, komen zijn cijfers voor dit vak uit 5havo te vervallen. Afspraken over deze vrijstelling moeten voor 1 oktober in het eindexamenjaar schriftelijk worden vastgelegd bij de afdelingsleider, zodat het rooster van de kandidaat hierop kan worden aangepast. Op deze beslissing kan hij niet terugkomen.

3. Ontheffingen

Een wettelijke bepaling geeft scholen vanaf schooljaar 2007-2008 de mogelijkheid om aan de vwo-leerling vrijstelling van een 2^e moderne vreemde taal te verlenen in de volgende gevallen:

- a. de leerling heeft een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis die effect heeft op taal;
- b. de leerling heeft een andere moedertaal dan de Nederlandse taal of de Friese taal;
- c. de leerling volgt onderwijs in het profiel Natuur en techniek of het profiel Natuur en gezondheid en het onderwijs in de taal verhindert naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding.

Scholen zijn niet verplicht een ontheffingsregeling voor deze groepen leerlingen te realiseren.

Uitgangspunt van het Theresialyceum: een tweede moderne vreemde taal is verplicht.

De school geeft echter de mogelijkheid tot ontheffing van die verplichting aan leerlingen die een stoornis hebben die specifiek betrekking heeft op taal of taalontwikkeling of een zintuiglijke stoornis die effect heeft op taal of taalontwikkeling (zie bijlage 6).

Op grond van artikel 26^e lid 1(havo/vwo) van het Inrichtingsbesluit WVO, kunnen leerlingen ontheffing krijgen van het onderwijs (en dus examen) in lichamelijke opvoeding, als zij "vanwege hun lichamelijke gesteldheid niet in staat zijn die onderwijs te volgen". Het bevoegd gezag kan deze ontheffing verlenen op basis van medische en/of deskundigenverklaring.

Een leerling die een (top)sport beoefent en ter voorkoming van blessure(s) tijdens de sportbeoefening op school wil worden ontheven van het onderwijs in lichamelijke opvoeding aan school, wordt formeel niet begrepen onder deze ontheffingsmogelijkheid.

Artikel 17

Overige bepalingen

1. De rector kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van de kandidaat. In dat geval bepaalt de rector de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie. (zie artikel 55 van het eindexamenbesluit VO)
2. De bij de programma's van verschillende vakken genoemde **uiterste inlever- of eindtermijnen voor lees- en literatuurlijsten, werkstukken, scripties, dossiers, handlingsdelen e.d. dienen strikt in acht genomen te worden**. Indien niet aan de uiterste inlever- of eindtermijn wordt voldaan wordt dit gezien als een onregelmatigheid (zie artikel 11).

3. Het schoolexamen kan niet als voltooid worden beschouwd als de onder artikel 5.2 genoemde onderdelen niet met “voldoende” of “goed” -zijn afgerond op minimaal tien werkdagen vóór aanvang van het Centraal Examen.
4. Bovendien kan het schoolexamen voor een bepaald vak pas worden afgerond als de handelingsdelen naar behoren zijn afgewerkt.
5. Dit examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting worden door de rector jaarlijks voor 1 oktober toegezonden aan de inspectie en ter inzage gelegd voor de kandidaten via de website van de school.
6. In gevallen waarin dit reglement niet voorziet, beslist de rector.

Artikel 18

Examencommissie

1. In september van elk jaar installeert de conrector onderwijs de examencommissie voor dat lopende schooljaar.
2. De examencommissie bestaat uit de conrector onderwijs en vier door hem aangewezen examinatoren. (Examinator: alleen een docent die belast is met het geven van onderwijs in enig jaar waarover het schoolexamen zich uitstrekt kan examinator zijn in dat jaar.) Voor het schooljaar 2017-2018 kunnen de volgende personen aangewezen worden als lid van deze commissie:

Dhr. R. Engelgeer
Mw. M. Frissen
Dhr. H. Geboers
Mw. M. van der Meulen
Mw. N. Nooijen
Dhr. C. Vorselaars

De examencommissie wordt voorgezeten door de conrector onderwijs.

3. De examencommissie heeft de volgende taken:
  - a. behandelt verzoeken van kandidaten voor bijzondere maatregelen bij een schoolexamen en/of examen, wegens persoonlijke omstandigheden van de kandidaat;
  - b. behandelt verzoeken van kandidaten voor vrijstelling of ontheffing;
  - c. verleent uitstel voor het inleveren van het profielwerkstuk;
  - d. behandelt klachten van kandidaten over een primair besluit van de examinator, waaronder de inhoud of de beoordeling van een schoolexamen of toets (zie hiervoor verder regelgeving Second Opinion);
  - e. behandelt klachten van kandidaten over de omstandigheden waaronder een schoolexamen of toets is afgelegd;
  - f. adviseert het bevoegd gezag over de zaken met betrekking tot het examenreglemen;
  - g. adviseert het bevoegd gezag bij de vaststelling van het programma van toetsing en afsluiting;
  - h. beslist over geschillen en andere kwesties betreffende het (school)examen;
  - i. Neemt maatregelen als een kandidaat zich schuldig maakt aan een onregelmatigheid zoals genoemd in artikel 11;
  - j. behandelt verzoeken om (school)examens op een computer te mogen maken;
  - k. behandelt verzoeken om de 3ER toets af te leggen.
4. Wanneer een belanghebbende zich, om welke reden dan ook inzake het (school)examen wil wenden tot de examencommissie, dan moet dit schriftelijk gebeuren.
5. Betreft het een klacht over een gegeven beoordeling, dan moet het bezwaar binnen vijf werkdagen, (zaterdagen, zon- en feestdagen en vakanties niet meegerekend), na bekendmaking van het cijfer door de examinator aan de kandidaat, schriftelijk worden ingediend. Zie hiervoor verder regelgeving Second Opinion (zie artikel19).

6. Indien een lid van de examencommissie rechtstreeks is betrokken bij een geschil of kwestie, dan neemt hij geen deel aan de beraadslaging en de besluitvorming over het geschil. Indien de stemmen staken, beslist de voorzitter. Van de beraadslagingen in de examencommissie wordt een verslag gemaakt.
7. Tegen een primair besluit van de examencommissie kan de leerling of zijn wettelijke vertegenwoordiger, binnen vijf werkdagen nadat het besluit aan de kandidaat is medegedeeld, schriftelijk en gemotiveerd bezwaar maken bij de rector. Binnen vijf werkdagen nadat het bezwaar is binnengekomen deelt de rector schriftelijk en gemotiveerd het besluit aan de leerling mee.
8. Tegen het besluit op bezwaar van de rector betreffende een schoolexamen kan beroep worden ingesteld bij de regionale beroepscommissie als bedoeld in artikel 19 van dit reglement. De betreffende rector maakt geen deel uit van de commissie die het beroep behandelt. De regionale beroepscommissie maakt het besluit binnen vijf werkdagen na ontvangst van het beroepschrift bekend. Indien een zwaarwegend belang dit vereist, kan de termijn met maximaal eenzelfde periode worden verlengd.

Artikel 19

Regeling Second Opinion*

1. Indien een leerling vindt dat een schoolexamen of profielwerkstuk onzorgvuldig of onredelijk is beoordeeld, dan kan hij binnen vijf werkdagen na de beoordelingsbeslissing schriftelijk en gemotiveerd een aanvraag voor een second opinion indienen bij de examencommissie. In de schriftelijke aanvraag moet naast de inhoudelijke argumenten beschreven staan welke serieuze pogingen door de leerling zijn ondernomen om de betrokken docent(en) tot cijferverandering te bewegen. Het procescijfer is uitgesloten van een tweede beoordeling.
2. De voorzitter van de examencommissie hoort zowel de examinerator als de leerling en deelt de bevindingen mee aan de examencommissie. Deze deelt schriftelijk en gemotiveerd binnen vijf werkdagen nadat de aanvraag is binnengekomen haar besluit over wel of niet toekennen van de second opinion aan de leerling mede.
3. Indien de examencommissie de aanvraag honoreert, neemt de secretaris eindexamens contact op met de secretaris eindexamens van een andere school*. De secretaris zorgt ervoor dat de volgende stukken overhandigd worden:
  - a. de toetsopgaven;
  - b. het correctiemodel en de normering;
  - c. bij mondelinge toetsen –indien deze voorhanden zijn- geluidsopnamen;
  - d. een ‘schone’ kopie van het gemaakte werk;
  - e. de tekst uit het PTA over de desbetreffende toets en alle andere schriftelijke instructies die aan de leerling voorafgaande aan het toetsmoment zijn uitgereikt.
4. Indien de examencommissie de aanvraag voor een second opinion afwijst, kan de leerling binnen vijf werkdagen nadat het besluit aan de kandidaat is medegedeeld, schriftelijk en gemotiveerd bezwaar maken bij de rector. Leerlingen die de leeftijd van 16 jaren nog niet hebben bereikt, moeten ook een handtekening van een ouder/voogd onder hun bezwaarschrift laten zetten. De rector beoordeelt of de besluitvormingsprocedure zorgvuldig heeft plaatsgevonden. De rector kan de zaak schriftelijk afdoen bij kennelijkheid. Indien noodzakelijk kan de rector de leerling, de examinerator en de examencommissie afzonderlijk of tegelijkertijd horen. De rector kan de zaak terugverwijzen naar de examencommissie. De rector beslist binnen vijf werkdagen na ontvangst van het bezwaarschrift. Indien de rector het bezwaar gegrond verklaart, vernietigt de rector, schriftelijk en met redenen omkleed, het bestreden besluit en neemt een nieuw besluit. Tegen het besluit van de rector kan beroep worden aangetekend bij de regionale beroepscommissie als bedoeld in artikel 8 van het Reglement bezwaar en beroep in leerlingenzaken Ons Middelbaar Onderwijs.
5. Bij een second opinion geldt altijd de laatste beoordeling. Deze beoordeling staat niet open voor bezwaar of beroep.

* Deze regeling geldt voor het Mill-Hillcollege te Goirle, het St.-Odulphuslyceum te Tilburg en het Theresialyceum te Tilburg

Artikel 20

De regionale beroepscommissie

1. De regionale beroepscommissie bestaat uit drie leden zijnde rectoren/directeuren van scholen uit de regio. De commissie bestaat uit een voorzitter, een plaatsvervangend voorzitter en een lid.
2. De voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter en het lid worden door de raad van bestuur steeds benoemd voor een termijn van drie jaar. Zij zijn opnieuw benoembaar na afloop van deze termijn.
3. De zitting van de commissie vindt plaats onder leiding van de voorzitter.
4. De leden van de commissie nemen met betrekking tot hetgeen zij in of uit hoofde van hun hoedanigheid vernemen strikte geheimhouding in acht. Tevens geldt dit met betrekking tot de wijze waarop de besluitvorming binnen de commissie tot stand is gekomen.
5. De commissie kan zich laten ondersteunen door een secretaris, die geen deel uitmaakt van de commissie. Tot de taken van de secretaris kunnen behoren het verzorgen van de correspondentie, het verzamelen van de benodigde stukken, het bewaken van de procedure, het notuleren van de hoorzitting en het opstellen van de conceptuitspraak van de commissie.

Artikel 21

Procedure bij de regionale beroepscommissie

1. Het beroepschrift betreffende een schoolexamen wordt, inclusief alle bijlagen/producties, schriftelijk en per post ingediend en wordt gericht aan de rector van de school. De rector zendt het beroepschrift door aan de voorzitter van de regionale commissie.
2. Het beroepschrift is door de indiener persoonlijk ondertekend en houdt in:
  - a. naam, adres, woonplaats, telefoonnummer van de indiener;
  - b. opleiding en leerlingnummer van de desbetreffende leerling;
  - c. de dagtekening;
  - d. een duidelijke omschrijving van de beslissing en de persoon waartegen het beroep is gericht, vergezeld van een kopie van die beslissing of, als het beroep is gericht tegen het weigeren of uitblijven van een beslissing, een duidelijke omschrijving van de beslissing die naar het oordeel van de indiener had moeten worden genomen;
  - e. de gronden, waarop het beroep berust, dat wil zeggen een gemotiveerde uiteenzetting waarom naar het oordeel van de indiener de beslissing onjuist is of waarom geen beslissing is genomen.
3. Een beroepschrift dat niet aan deze eisen voldoet kan niet-ontvankelijk verklaard worden, nadat aan de indiener de gelegenheid is geboden om binnen een gestelde termijn, de verzuimen te herstellen en hij/zij binnen die gestelde termijn hieraan niet heeft voldaan.
4. De voorzitter van de commissie bevestigt schriftelijk de ontvangst van het beroepschrift.
5. De voorzitter van een regionale commissie kan onmiddellijk uitspraak doen, als hij/zij van oordeel is dat de commissie onbevoegd is, dat wil zeggen dat de leerling zich niet tot de commissie maar tot een ander orgaan dient te wenden. In dat geval zendt de commissie het document door naar het andere orgaan.
6. De commissie verzoekt de verweerder om binnen maximaal 2 werkweken een gemotiveerd verweerschrift in te dienen waarin ten minste de gevolgde procedure en de gronden van het besluit staan vermeld. De commissie zendt een kopie van het verweerschrift aan de indiener van het beroepschrift. De op de zaak betrekking hebbende

- relevante stukken worden gedurende de procedure steeds in afschrift naar partijen gestuurd.
7. De commissie neemt kennis van de op het beroep betrekking hebbende adviezen en rapporten.
  8. De commissie toetst of het beroep ontvankelijk is en of het primaire besluit in redelijkheid tot stand is gekomen.
  9. De commissie kan het tegen het bezwaar ingestelde beroep kennelijk gegrond dan wel ongegrond verklaren of aan partijen een bemiddelingsvoorstel doen.
Indien een hoorzitting door de commissie noodzakelijk wordt geacht, bepaalt de commissie op zo kort mogelijke termijn de plaats en het tijdstip van de zitting en nodigt partijen hiervoor tijdig uit. De commissie hoort enerzijds de ouders, verzorgers en/of leerling en anderzijds de rector die het bezwaar heeft behandeld. Partijen kunnen in elkaars bijzijn worden gehoord. Het horen van partijen vindt plaats op een andere school dan waar de desbetreffende leerlingenzaak betrekking op heeft. De ouders, verzorgers en/of leerling kunnen zich tijdens het horen laten bijstaan door een vertrouwenspersoon of raadsman.
  10. Indien partijen getuigen en/of deskundigen mee willen brengen naar de zitting, dan dienende namen en hoedanigheden van deze personen ten minste 4 werkdagen vóór de zitting schriftelijk aan de commissie te zijn medegedeeld.
  11. Bij gehele of gedeeltelijke gegrondverklaring van het beroep vernietigt de commissie geheel of gedeeltelijk schriftelijk en met redenen omkleed het oorspronkelijke primaire besluit en neemt in plaats daarvan een nieuw besluit. De uitspraak van de commissie is gedagtekend en bevat ten minste de namen en hoedanigheden van partijen, de feiten waarop de uitspraak is gebaseerd, de gronden waarop de uitspraak rust (de overwegingen van de commissie) en de beslissing van de commissie.

Inspectie vwo/havo
Werkgroep examens
Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730
3500 GS Utrecht
Telefoon algemeen: 088-669 60 00

september 2017

Bijlage 1 Begippenlijst

Het **Centraal Examen** (CE) is een landelijk examen dat op school afgenomen wordt op een door de overheid bepaald tijdstip en onder door de overheid bepaalde voorwaarden. De voor dit examen behaalde resultaten bepalen voor 50% het eindcijfer voor een vak.

Het **Schoolexamen** (SE) is het totaal van onderdelen dat volgens het Programma van Toetsing en Afsluiting wordt getoetst. Voor vakken die uitsluitend met een schoolexamen worden afgesloten bepaalt het totaal van de onderdelen voor 100% het eindcijfer. Voor vakken die tevens met een Centraal Examen worden afgesloten bepaalt het totaal van de onderdelen voor 50% het eindcijfer.

In het **Programma van Toetsing en Afsluiting** (PTA) wordt aangegeven welke onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen worden getoetst, de wijze van toetsen en de wijze waarop het cijfer voor het schoolexamen tot stand komt.

Het **combinatiecijfer** is het gemiddelde van de vakken die daar onderdeel vanuit maken. Bij het vaststellen van het combinatiecijfer wordt uitgegaan van het afgeronde eindcijfer voor de vakken. Vakken die deel uitmaken van het combinatiecijfer moeten met een cijfer 4,0 of hoger beoordeeld zijn.

Het **profielwerkstuk** (PWS) is een eindwerkstuk, dat op verschillende manieren gepresenteerd kan worden. In het profielwerkstuk combineren leerlingen hun opgedane kennis, inzicht en vaardigheden bij het uitvoeren van een zelfstandig onderzoek. Het profielwerkstuk heeft betrekking op 1 of 2 vakken van het totale pakket van de leerling. Het gekozen hoofdvak moet een vak zijn met minimaal 320 (HAVO) studielasturen of 440 (VWO).

In het **Programma van Toetsing en Afsluiting** (PTA) wordt aangegeven welke onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen worden getoetst, de inhoud van de onderdelen van het schoolexamen, de wijze van toetsen en de wijze waarop het cijfer voor het schoolexamen tot stand komt.

De **examencommissie** is een commissie waarbij de leerling en zijn/haar ouders/verzorgers een verzoek tot vrijstelling, een verzoek tot bijzondere herkansing en een verzoek tot een second opinion kan indienen. De examencommissie kan ook maatregelen nemen als een leerling zich schuldig maakt aan een onregelmatigheid tijdens de (school)examens.

De **regionale beroepscommissie** is de commissie waarbij een leerling en zijn/haar ouders in beroep kan gaan tegen beslissingen van de rector m.b.t. het schoolexamen.

Examinator is de persoon die het examen afneemt en beoordeeld.

Vakdocent is de persoon die verantwoordelijk is voor de lessen en is tevens examinator voor het betreffende vak.

Voorexamenjaar is op de havo-afdeling leerjaar 4havo. Op de vwo-afdeling leerjaar 4vwo en 5vwo.

Bijlage 2   overzicht van de vakken

Vakken met zowel een Schoolexamen als een Centraal Examen:

Nederlands taal en literatuur
Latijnse taal en literatuur (het cijfer van KCV is een onderdeel van dit vak) (alleen op vwo)
Griekse taal en literatuur (het cijfer van KCV is een onderdeel van dit vak) (alleen op vwo)
Franse taal en literatuur
Duitse taal en literatuur
Engelse taal en literatuur
Geschiedenis
Aardrijkskunde
Wiskunde A
Wiskunde B
Wiskunde C (alleen op vwo)
Natuurkunde
Scheikunde
Biologie
Economie
Management en organisatie
Filosofie (alleen op vwo)
Kunst beeldend / muziek
Muziek (alleen op vwo)

Vak alleen Centraal Examen met bijzonder karakter (4 toetsmomenten)

Rekentoets 3F

Vakken met alleen een Schoolexamen die met een cijfer worden beoordeeld:

Maatschappijleer
Wiskunde D (alleen op vwo)
Informatica
Chinese Taal en Cultuur (elementair) (alleen op vwo)
Levensbeschouwing
Profielwerkstuk (PWS)

Vakken die onderdeel zijn van het combinatiecijfer:

Maatschappijleer
Levensbeschouwing
Profielwerkstuk (PWS)

Onderdelen van het schoolexamen die als voldoende of goed beoordeeld moeten zijn:

Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV)
Lichamelijke opvoeding

Bijlage 3 Kijk- en luistertoetsen moderne vreemde talen

Engels, Frans en Duits

De luistertoetsen omvatten twee lesuren.

1^e lesuur: audiodeel: gebruik cd

2^e lesuur: videodeel: gebruik dvd

Als een leerling te laat komt, d.w.z. als de leerling komt op het moment dat de cd gestart is, kan hij niet meer deelnemen aan het audiodeel van de luistertoets. De leerling kan na de pauze desgewenst wel deelnemen aan het videodeel. Voor het audiodeel ontvangt de leerling dan 0 punten, dit kan slechts gecompenseerd worden in een reguliere herkansing (conform artikel 6.1.2).

Werkwijze:

1^e lesuur audiodeel

- De antwoordvellen liggen klaar voordat de leerlingen in het lokaal komen.
- De leerlingen nemen zoveel mogelijk verspreid door het lokaal plaats.
- Er zijn drie verschillende versies van de opdrachtenboekjes; deze worden om en om uitgedeeld.
- De boekjes blijven dicht tot de toets begint.
- De leerlingen noteren eerst hun naam en de versie op hun antwoordvel.
- De boekjes mogen pas open als je de cd of dvd start!
- Aan het einde van het audiodeel moeten de antwoordvellen ingeleverd worden, controleer of versie en naam erop staan.

2e lesuur videodeel

- Dezelfde procedure, dus zie 1e lesuur.
- Aan het einde van het 2e uur moeten de opdrachtenboekjes ingeleverd worden.

Chinees

De luistertoets Chinees (Elementair ERK A1) omvat één lesuur.

dat is tijdens het 2e SE duur 50 min.

Er is geen video-gedeelte bij.

Werkwijze:

1e lesuur audiodeel

- De antwoordvellen liggen klaar voordat de leerlingen in het lokaal komen.
- De leerlingen nemen zoveel mogelijk verspreid door het lokaal plaats.
- Er is één versie van de opdrachtenboekjes.
- De boekjes blijven dicht tot de toets begint.
- De leerlingen noteren eerst hun naam en de versie op hun antwoordvel.
- De boekjes mogen pas open als je de cd start!
- Aan het einde van het audiodeel moeten de antwoordvellen ingeleverd worden, controleer of versie en naam erop staan.

Bijlage 4 Mondelinge schoolexamens talen

Algemeen

- Leerlingen zijn zelf verantwoordelijk voor het tijdstip waarop ze moeten verschijnen! Zij moeten **zelf** informeren naar de tijd waarop ze aan de beurt zijn.
- Als leerlingen te laat komen voor de voorbereidingstijd dan gaat dat af van de voorbereidingstijd en dan kan het dus zo zijn dat ze zich niet meer kunnen voorbereiden op het mondeling. Ze doen dan hun mondeling **zonder** voorbereiding.
- Mochten leerlingen te laat komen voor het daadwerkelijke mondeling, dan is er geen mondeling meer mogelijk en treedt artikel 7.11 in werking. Dit houdt in dat de leerling het cijfer 1 krijgt toegekend. De leerling kan gebruik maken van de herkansingsmogelijkheid om het cijfer te verhogen (conform artikel 6.1.2).
- Het mondeling examen kan eventueel opgenomen worden.
- Bij het mondeling examen kan conform artikel 2.6 een 2^e examinerator aanwezig zijn.

Engels

- Bij de voorbereiding van het mondelinge schoolexamen Engels is het gebruik van het woordenboek **WEL** toegestaan. Dit woordenboek is aanwezig in het voorbereidingslokaal. Ook studiemateriaal voor het literatuurgedeelte is **WEL** toegestaan. De leerling dient hier zelf voor te zorgen.

Frans

- Bij de voorbereiding van het mondelinge schoolexamen Frans is het gebruik van het woordenboek **NIET** toegestaan.

Duits

- Bij de voorbereiding van het mondelinge schoolexamen Duits is het gebruik van een woordenboek Nederlands-Duits **NIET** toegestaan. Verdere hulpmiddelen zijn ook NIET toegestaan.
- De leerling krijgt één cijfer voor het PTA uitspraak/spreekvaardigheid.

Chinees

- Bij de voorbereiding van het mondelinge schoolexamen **Chinees** is het gebruik van het woordenboek **NIET** toegestaan.

Bijlage 5 Vrijstelling van afgesloten vakken

Leerlingen die in de voor- of de eindexamenklas vanaf schooljaar 2014-2015 een schoolexamen vak met een voldoende afsluiten en het jaar overdoen krijgen - indien zij dit wensen - vrijstelling voor het volgen van dat vak. Het cijfer dat behaald is in het jaar van doubleren/zakken wordt meegenomen als examencijfer.

Leerlingen die doubleren op 4vwo en afstromen naar 4havo, kunnen ook gebruikmaken van vrijstelling voor het vak levensbeschouwing (zie artikel 16.1.3)

Het gaat om de volgende

Havo		Tijdsbesteding op jaarbasis
Klas 4	CKV	2 lesuren per week
	Levensbeschouwing	2 lesuren per week
Klas 5	maatschappijleer	2 lesuren per week
	Informatica	2,25 lesuren per week
	PWS	

Vwo		Tijdsbesteding op jaarbasis
Klas 5	CKV	½ lesuur per week
	Levensbeschouwing	1 lesuur per week
Klas 6	maatschappijleer	2 lesuren per week
	Informatica	1,75 lesuren per week
	Wiskunde D	2,5 lesuren per week
	Chinees	3 lesuren per week
	PWS	

De tijd die vrij komt moet op een andere manier worden ingevuld. De activiteit moet overeenkomen met de tijdsbesteding die gelijk staat aan het vak dat niet meer wordt gevolgd. De afspraken hierover worden schriftelijk vastgelegd.

Mogelijkheden voor invulling:

- het volgen van een extra module uit klas 4 (dit moet wel in het rooster passen!);
- een eigen onderzoek of eigen project doen. Dit kan een webklas zijn, een webquest, zelfstandig de stof van een gegeven module doorwerken en presenteren, enz.;
- bijles geven op school aan een onderbouwleerling. Dit kan voor een vak zijn of voor algemene studiebegeleiding (leren plannen, leren studeren). Hiertoe is reeds in 2014-15 het project "tutoring" opgezet;
- stage lopen in een bedrijf/instelling in het kader van OSB;
- assisteren bij een (vak)les (bv. techniek, gymnastiek, taal, verrijkingsklas, projectlokaal). Dit kan alleen als de betreffende leerling hiertoe voldoende is uitgerust;
- taak als stewardcoach;
- werken aan/in de biodiversiteitstuin;

- h. het lopen van een extra maatschappelijke stage;
- i. helpen bij meeloopdagen;
- j. de in te vullen uren inzetten als extra studie-uren, met een maximum van 2 studie-uren;
- k. eigen voorstel van de leerling.

Bijlage 6 Ontheffing voor de tweede moderne vreemde taal op het atheneum

Het is mogelijk om op onze school een ontheffing aan te vragen voor de tweede moderne vreemde taal op het atheneum. De ontheffing kan worden verleend:

- a. aan een leerling met een stoornis die betrekking heeft op taal, of met een zintuiglijke beperking die effect heeft op taal;
- b. aan een leerling die een andere moedertaal heeft dan Nederlands of Fries;
- c. aan de “eenzijdige bèta” die het onderwijs in één van de natuurprofielen volgt en voor wie het volgen van onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding hindert.

In plaats van de tweede moderne vreemde taal volgt de leerling een ander examenvak. Het programma als geheel wordt dus niet verlicht.

Dat een school ontheffing kan verlenen, betekent dat er geen sprake is van een automatisch recht. De school dient een afgewogen inschatting te maken of er sprake is van een blokkade. Waar de tweede moderne vreemde taal niet blokkerend werkt, hoeft de ontheffing niet te worden verleend.

Een procedure voor ontheffing op basis van de categorieën a en b wordt op het Theresialyceum al enige jaren toegepast. Hiervoor dient een schriftelijke aanvraag te worden gedaan door ouders bij de decaan, in verband met de definitieve adviesvergaderingen uiterlijk in maart 2018. Bij deze aanvraag moet informatie worden overlegd waaruit blijkt dat de leerling voldoet aan de desbetreffende categorie. Ontheffing zal dan worden verleend op basis van deze gegevens en zal van kracht worden indien de leerling bevorderd wordt naar 4 atheneum, dan wel indien de leerling na het behalen van een havo-diploma toegelaten wordt tot 5 atheneum. Het betekent dus ook dat een leerling die van klas 3 naar 4 havo wordt bevorderd maar de mogelijkheid wil openhouden om na het behalen van het havo-diploma verder te gaan naar het atheneum, in het havo pakket geen tweede moderne vreemde taal hoeft op te nemen, mits deze leerling natuurlijk dezelfde procedure doorlopen heeft zoals hierboven beschreven.

Wat betreft de procedure voor ontheffing op basis van categorie c, waarbij een leerling van onze derde klas dus om ontheffing zou kunnen vragen op grond van een blokkade voor het vwo-diploma als eenzijdige bèta, geldt het onderstaande:

1. Ouders moeten uiterlijk op 2 maart 2018 (dus vóór de definitieve adviesvergadering) een goed gemotiveerd verzoek tot ontheffing van een tweede moderne vreemde taal indienen bij de afdelingsleider.
2. De afdelingsleider klas 3 verzamelt de informatie waarop de examencommissie een besluit kan baseren.
3. Bij die informatie hoort in iedere geval:
  - a. het advies van de docenten Frans en Duits;
  - b. de resultaten voor Frans en Duits in de gehele onderbouw;
  - c. een onderzoek of de leerling compenserend gedrag heeft vertoond (te denken valt aan begeleiding, inzet, bijles etc);
  - d. het advies van de decaan;
  - e. het advies van de mentor;

- f. het advies van de docentenvergadering in het derde leerjaar. Hierbij is onder andere indicatief voor de regeling indien de leerling voor de bèta-vakken een vwo-advies (1)* krijgt en voor de vakken Frans en Duits het advies 3, 4, of 5*.
4. Het besluit om wel of niet de ontheffing toe te kennen, wordt op basis van het verzoek van de ouders en bovenstaande informatie door de examencommissie genomen. De examencommissie maakt daarbij een afweging tussen de geleverde informatie en het individuele belang van de leerling.
  5. Beroep tegen het besluit van de examencommissie is mogelijk bij de rector.

Een leerling die instroomt vanuit een andere school kan eveneens een ontheffing aanvragen, of het oordeel van de andere school zou overgenomen kunnen worden wanneer deze leerling op de andere school reeds de ontheffing heeft gehad. Uiteindelijk staat het belang van de leerling voorop.

*De cijfers refereren aan de advisering aan de hand van prognosecijfers.

Informatie hierover krijgt u in januari 2017 middels een begeleidende brief bij het voorlopige adviesrapport.

Bijlage 7 Toegestane hulpmiddelen havo en vwo 2018 examen + schoolexamen

Vak	Havo en vwo
Alle vakken	<ul style="list-style-type: none"> - schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier - tekenpotlood - blauw en rood kleurpotlood - liniaal met millimeterverdeling - passer - geometrische driehoek - vlakgum - rekenapparaat <p>Bij de vakken zonder grafische rekenmachine is een rekenmachine met basisbewerkingen voldoende. Niet toegestaan echter zijn rekenmachines met basisbewerkingen die:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. op het lichtnet aangesloten moeten worden b. tijdens het examen opgeladen moeten worden c. geluidsoverlast bezorgen d. zijn voorzien van een schrijfrol, alarminstallatie, dan wel zend- en/of ontvangstmogelijkheden e. alfanumeriek zijn f. grafieken kunnen weergeven in het afleesvenster
Alle schriftelijke examens	Woordenboek Nederlands
Latijn, Grieks	Latijns resp. Grieks woordenboek
moderne vreemde talen	woordenboek naar en van de doeltaal; Bij Engels: (op verzoek kandidaat) daarnaast ook woordenboek Engels-Engels
wiskunde A, B, C	<ul style="list-style-type: none"> - grafische rekenmachine - roosterpapier in cm²
biologie havo, natuurkunde havo, scheikunde havo	- goedgekeurd informatieboek: Binas 6e editie
biologie vwo, natuurkunde vwo, scheikunde vwo	- goedgekeurd informatieboek: Binas 6e editie
aardrijkskunde	Door het CvTE goedgekeurde atlas voor het CE in 2018 is de Grote Bosatlas: <ul style="list-style-type: none"> - 54e druk voor vwo - 54e druk voor havo

Toegestane grafische rekenmachines in 2018

Voor 5 havo 2018	Voor 6 vwo 2018
<p>Casio:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fx-9860GII(SD) met examenstand: OS 2.07 en hoger - fx-CG20 met examenstand: OS 2.01 en hoger 	<p>Casio:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fx-9750GII met reset - fx-9860GII (SD) met reset/examenstand: OS 2.07 en hoger - fx-CG20 met reset/examenstand: OS 2.01 en hoger
<p>Texas Instruments:</p> <ul style="list-style-type: none"> - TI-84 Plus T vanaf versie OS 5.1, de basisversie met LED lampje; - TI-84 Plus CE-T vanaf versie OS 5.1.5 - TI-Nspire CX (alleen de versie zonder CAS) 	<p>Texas Instruments:</p> <ul style="list-style-type: none"> - TI 84 plus (C) (SE) - TI-84 Plus T vanaf versie OS 5.1, de basisversie met LED lampje; - TI-84 Plus CE-T vanaf versie OS 5.1.5 - TI-Nspire CX (alleen de versie zonder CAS)

Voor leerlingen die nu in **4 havo, 4 vwo** of **5 vwo** zijn de volgende grafisch rekenmachines toegestaan bij het wiskunde examen in **2019** of **2020**. **Op het Theresialyceum is er voor gekozen dat van de wettelijke toegestane hulpmiddelen alleen de grafische rekenmachines van Casio en Texas Instruments gebruikt mogen worden.**

Casio

- fx-9860GII(SD) met examenstand: OS 2.07 en hoger
- fx-CG20 met examenstand: OS 2.01 en hoger
- fx-CG50

Texas Instruments:

- TI-84 Plus T vanaf versie OS 5.1, de basisversie met LED lampje
- TI-84 Plus CE-T vanaf versie OS 5.1.5
- TI-Nspire CX (alleen de versie zonder CAS) vanaf versie OS 4.4.0.532

NB Op machines die over CAS-functionaliteiten beschikken dient deze functionaliteit te worden geblokkeerd in de examenstand.

In machines met een SD-slot mag tijdens het CE geen SD-kaart zitten.

Oudere types, ook die eerder wel waren toegestaan, zijn NIET meer toegestaan.

Voorwaarden gebruik Grafische rekenmachine

Sinds 2016 is een grafische rekenmachine op het centraal examens alleen toegestaan als het geheugen van de grafische rekenmachine is geblokkeerd door een examenstand, dan wel gewist door een 'reset' van de gehele machine. Ook in 2018 geldt deze voorwaarde dus, zowel op havo als op vwo. Vanaf 2018 op havo en 2019 op vwo zijn alleen nog grafische rekenmachines toegestaan waarop het mogelijk is het geheugen te blokkeren middels een examenstand. Dat houdt onder meer in dat applicaties, programma's en (tekst)bestanden niet benaderbaar of bruikbaar zijn en dat een eventuele CAS-functionaliteit niet beschikbaar is. Het moet direct zichtbaar zijn of een machine in examenstand staat. Dit moet op ieder moment tijdens het examen te controleren zijn zonder de kandidaat te storen. In de vooruitblik voor de betreffende examenjaren zal het CvTE alleen die machines opnemen die aan de nieuwe CvTE-specificaties voldoen. Zo nodig volgen lopende het jaar aanvullende voorschriften voor het gebruik van de grafische rekenmachine tijdens het centraal examen.

Verder geldt het volgende:

- a. een grafische rekenmachine mag tijdens het examen niet op het lichtnet worden aangesloten of met andere apparatuur worden verbonden.
- b. Het is een kandidaat niet toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de grafische rekenmachine van een andere kandidaat.
- c. Het is niet toegestaan dat de kandidaat tegelijkertijd de beschikking heeft over twee (grafische) rekenmachines.
- d. Tijdens de centrale examens wiskunde A, B en C dient het geheugen van de grafische rekenmachine te zijn geblokkeerd door een examenstand, dan wel te zijn gewist door een 'reset' van de gehele machine. Meer gedetailleerde informatie hierover ontvangt u via de Septembermededeling en/of Maartmededeling voor het betreffende examenjaar. Voor de meest recente informatie kunt u terecht op de websites van de verschillende fabrikanten: casio-educatie.nl, education.ti.com/nederland.

Bijlage 8 Procedure 3ER rekentoets

Een leerling mag de ER-toets maken als:

- Is vastgesteld dat door dyscalculie of ernstige rekenproblemen de eisen van de standaardtoets niet haalbaar zijn, ook niet na remediëring en daarbij behorende extra oefening door de leerling.

En

- Voorafgaand aan de ER-toets door de school een trainingstraject is geboden, gericht op de aangepaste afname, en dat ook door de leerling met extra oefening is gevolgd.

En

Er een goed toegankelijk dossier is van de leerling waarin voorgaande is beschreven.

Bijlage 9 Maatwerk

Het Theresialyceum kent diverse maatwerkprogramma's. In deze bijlage worden de voorwaarden beschreven voor deze maatwerkprogramma's.

Vervroegd examen doen

Het is een kandidaat toegestaan om in maximaal twee vakken waarin centraal examen gedaan wordt, vervroegd examen te doen. Hiervoor dient de kandidaat een schriftelijk verzoek in via de afdelingsleider bij de examencommissie. Bij dit verzoek moet een motivatiebrief zitten en een aanbeveling van de vakdocent.

De kandidaat moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- de kandidaat moet in staat zijn om een groot deel van het programma zelfstandig door te kunnen werken;
- er wordt voor de betreffende kandidaat een individueel PTA vastgelegd;
- het volledige PTA van het vak waarin vervroegd examen gedaan wordt, moet afgewerkt zijn alvorens een kandidaat deel kan nemen aan het examen van dit vak;
- er kan geen inroostergarantie gegeven worden voor de vakken waarin de kandidaat vervroegd examen aflegt;
- in alle leerjaren moet de kandidaat voldoen aan de gestelde eis van het aantal contacturen op jaarbasis. In de voorexamenklassen zijn dit 1000 klokuren, in het examenjaar 700. De "vrijgevallen" uren zullen in overleg tussen afdelingsleider, mentor en leerling worden ingevuld;
- de kandidaat heeft het recht om, in de periode waarin de examenkandidaten van 5 havo/6 vwo herkansingen maken, één onderdeel te herkansen voor het vak waarin hij vervroegd examen aflegt;
- het eindcijfer dat gehaald is voor het vak waarin vervroegd examen afgelegd is, telt mee als eindrapportcijfer van het leerjaar waarin de kandidaat zit.

Sprokkelvakken:

De docentenvergadering van klas drie kan een kandidaat het recht geven om een extra vak of extra vakken te nemen. Een extra vak noemen we sprokkelvak.

Hierbij gelden de volgende regels:

- uiterlijk in de derde week na de start van het vierde leerjaar geeft de kandidaat aan of hij doorgaat met een sprokkelvak of hij hiermee stopt;
- wanneer een kandidaat kiest voor een sprokkelvak, volgt hij dit voor één schooljaar;
- een sprokkelvak geeft geen inroostergarantie;
- wanneer een kandidaat wil stoppen met het sprokkelvak moet een ouder/verzorger van betreffende kandidaat dit schriftelijk aan de afdelingsleider kenbaar maken. Stoppen met een sprokkelvak kan alleen bij aanvang van een nieuw schooljaar. In uitzonderlijke situaties mag een kandidaat, met goedkeuring van de docentenvergadering, tussentijds stoppen met het sprokkelvak.

Vak afsluiten op hoger niveau:

Een havo-kandidaat kan maximaal twee vakken op een hoger niveau afsluiten. Dit gebeurt onder de volgende voorwaarden:

- het hele PTA van het betreffende vak, waarin op hoger niveau examen gedaan wordt, moet volledig zijn afgerond voordat de kandidaat kan deelnemen aan het examen;
- de kandidaat volgt van het betreffende vak het PTA van het cohort van het jaar waarin hij examen aflegt;

- tussentijds kan de kandidaat niet overstappen naar het havo-niveau;
- er kan geen inroostergarantie gegeven worden voor het vak dat de kandidaat op hoger niveau afsluit;
- de kandidaat heeft geen recht op extra herkansingsmogelijkheden. De regeling, zoals vermeld in artikel 6 van het examenreglement, blijft van kracht.